

רשמה ד.ט.

3199

פ ר ו ט ו ק ו ל מ ט י 6/6

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ד', כ"ב בחשוון תשי"ט - 5.11.58 בשעה 09.00.

השתתפו: ז. ורהפטיג - יו"ר

- ב. אזניה
- ע. איכילוב
- ה. ברגר
- ד. בר-רב-האי
- י. בדר
- י. בורג
- ע. דגני
- ש. הלל
- י. ישעיהו
- ב. לוקר
- נ. ניר
- י. קליבנוב
- ש. רוזנברג
- י. שופמן
- א. שוסטק

מוזמנים: פ. רוזן - שר המשפטים
ח. כהן - היועץ המשפטי
א. ידין - המשנה ליועץ המשפטי
ה' רוזנטל - משרד המשפטים

י. בר-יהודה - שר הפנים
ה' גרץ - משרד הפנים
ז' צילן - משרד הפנים
ה' סילברסטון - משרד הפנים

סדר-היום: 1. חוק לתיקון סדרי מינהל (הנמקות);
2. חוק פנקס בעלי זכות לבחור לכנסת.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר ז. ורהפטיג:

לפי בקשת ח"כ אזניה בשמו ובשם סיעת מפא"י,
אני מעמיד בפני הוועדה את השאלה של דיון נוסף בניסוח האחרון של החוק, בסעיף
3. אני בעניתי לנקשה לעכב את הדיון בכנסת כדי לאפשר לוועדה להחליט אם
היא רוצה בדיון נוסף בענין זה.

ג. אזניה :

אני מבקש דיון מחדש בסעיף 3.

הדבר הראשון בסעיף 3 אשר בגללו אני מציע דיון מחדש הוא בסעיף-קטן (1) בו אני מציע שהמלים "לפי שיקול דעתו" יועברו מהסיפא של הסעיף לאחר המלים "שהוא רשאי להשתמש בה".

ד. שופטן :

לשאלה הפורמלית: החוק נתקבל בוועדה בנוסח מסוים. עכשיו רוצים חברי ועדה לשנות את נוסח הסתייגותם. היו תקדימים לכך, ואינני רואה שהוועדה תאטור על חברי ועדה לשנות את נוסח הסתייגותם. אבל לא יתכן שבכל פעם שטשהו המתקל בוועדה אינו לרוחם של חברי ידועים, יובא הדבר לדיון מחדש בוועדה לאחר שהחוק כבר מונח על שולחן הכנסת. הרי בכנסת אפשר להעביר את הסתייגות, אם יש לכך מספר מספיק של קולות. בכל אופן, אין מקום לדיון חדש במקרה הזה, ואני פונה אל החברים שלא ינהיגו את התקדים המסוכן הזה.

ה. ביר :

בעצם, היתה בענין זה אי-הבנה מצד. אני חשבת שהמלים "או לפי שיקול דעתו" באות במקום כל המשפט ולכן לא הסכמתי להצעה. ההצבעה שלי בענין זה נבעה מאי-הבנה, ולכן אינני רואה פגם בכך שמבקשים בענין זה הצבעה שניה.

ו. שופטן :

הייתי מבקש מן החברים שישקלו את הענין.

ז. אזניה :

על זה יש סעיף בתקנון: הוועדה הנוגעת בדבר רשאית לחדש דיוניה בהצעת חוק גם לאחר

שהונחה על שולחן הכנסת.

ח. שופטן :

לא אמרתי שאיננו רשאים לעשות זאת.

ט. אזניה :

אני מבקש שתהיה הצבעה גם על הסתייגותנו בסעיף-קטן (2) ובסעיף-קטן (4).

הוחלט :

לקבל את ההצעות לעשות ררויזיה של החלטת הוועדה בסעיף 3(1), 3(2), 3(4).

י. בר-רב-האי :

לסעיף 3(1): הרוב בוועדה קיבל את ההנחה שאם יש הנראה מיוחדת על כך בחוק, עובד הציבור פטור מנימוקים. אנחנו רוצים שיהיה ברור כי אם הרוב המוסמכת רשאית לתת את החלטותיה בנקודה מסויימת לפי שיקול דעתה, היא פטורה מנימוקים.

יא. רוזנברג :

עמושג "לפי שיקול דעתו" הוא די רחב. הכוונה היתה להגביל את העובד במקרים אלה ולחייב

לבטק את החלטתו.

יב. כהן :

דומני שיש כאן עירבוב פשטיות. אין אנחנו מדברים על סמכויות שבהן מעניקים לרשות המינהלית שיקול דעת. כל סמכות שיש לרשות מינהלית, כוללת בתוכה זכות ואפילו הובה לשיקול דעת. אנחנו מדברים על חוקים בהם כתוב במפורש שבענין מסוים רשאית הרשות המוסמכת לכך להחליט לפי שיקול דעתה. הוסיפו זאת דוקא באותם הענינים כדי להביע את הכוונה שלא יהיה צורך במתן נימוקים. החוקים בהם מופיעות המלים "לא מתן נימוקים" כולם חוקי המנדט, וארבעה מהם נמצאים עדין בתוקף: פקודת משקאות משכרים, צו מתן רשיונות ליצוא, פקודת אגודות שיתופיות ופקודת המשטרה, בה יש סמכות למפקח המחוז לסרב לתת רשיון לקיים אסיפה או תהלוכה, מבלי לתת נימוקים לק.

ו. כהן: הכנסת, ברצותה להשיג אותה מטרה, כניחה תמיד:
"לפי שיקול דעתו". מלים אלה מראות כי אין
צורך במתן נימוקים, חוץ מאשר עצם שיקול הדעת של הפקיד. החוק הוטל בביטוי
בענין זה הוא חוק הכניסה לישראל, לפיו רשאי שר הפנים לפי שיקול דעתו
לסרב לתת אשרה או היתה ישיבה בארץ. אינני יודע מדינה אשר רטוריקתה
חייבות לנטק סירובן לתת אשרה כזאת לזר.

אם רוצים להשיג את הוונתה שגם ח"כ שופטן
הסכים שהיא רצויה, שכאשר החוק משחרר ממתן נימוקים, כי אז אצאצאם אין צורך
להביא נימוקים, הרי המלים "לפי שיקול דעתו" הן הכרחיות.

י. בדר: נכון שאין צורך לתת נימוקים כאשר אין נותנים
אשרת כניסה לזר. אבל הסירוב לתת נימוקים
לפי חוק גיל נישואין אינו מוצדק. הוא הדין בחוק בתים משותפים. יש מקרים
בהם המלים "לפי שיקול דעתו" כוונתן היתה לשחרר ממתן נימוקים. אבל יש
מקרים בהם ודאי לא זו היתה הכוונה.

ו. כהן: אני מוכן לקבל את הצעת ח"כ בדר בצורה אחרת:
אני מסכים להוסיף בסוף החוק סעיף שיבטל
את המלים "לפי שיקול דעתו" בחוק בתים משותפים ובפקודת האפוטרופוס הכללי.

י. בדר: אני חושב שבענין זה זוהי הצעה מרחיקת לכת.
יש טעם במקרים הנ"ל להגיד "לפי שיקול דעתו".

הוחלט: 1 לקבל את ההצעה שלא להכניס כל שינוי
בסעיף-קטן 3(1).

הסתייגות: לי. בדר, ע. איכילוב, ש. רוזנברג:
למחוק את סעיף-קטן (1) ולהוסיף הוראה
מיוחדת האומרת שלא יהיה צורך לתת
נימוקים במקרה של סירוב לפי חוק כללי
יריה וחוק הכניסה והישיבה בארץ.

הסתייגות לד. בר-רב-האי ו.ב. אזניה: לנסח את הסיפא
של סעיף-קטן (1) כך: -- כשיש בדיון המעניק
לו את הסמכות הוראה שהוא רשאי להשתמש בה
לפי שיקול דעתו או ללא מתן נימוקים.

הסתייגות אבנטואלית לש. רוזנברג: אם לא תקבל הסתייגותו
הראשונה ואם תקבל הסתייגותם של ח"כ בר-רב-
האי ואזניה - למחוק את המלים "ללא מתן
נימוקים".

זכות הסתייגות לב. אזניה וד. בר-רב-האי: למחוק את
המלים "לפי שיקול דעתו" בחוק בתים משותפים,
חוק האפוטרופוס הכללי וחוק גיל נישואין.

2. לקבל את הצעת י. בדר האומרת שחוק זה לא יחול
על חוק כלי יריה וחוק הכניסה לישראל.

הסתייגות לשר המשפטים.

ה. ברגר: אינני מקבל את החלטת היו"ר בנוגע לתוצאות
ההצבעה. מקובל בטליאת הכנסת שכאשר הצעה
אינה מקבלת רוב היא נדחית, אולם בוועדה כשתוצאות ההצבעה הן כאלה, מופיעות
בפני טליאת הכנסת שתי גירסות.

היו"ר ז. ורדי: החלטתי על תוצאות ההצבעה לאחר שהוער על ק
מצד שני חברי וועדה ולאחר שהיועץ המשפטי
טען ידיו על החלטתי. אך נדמה לי שטענתו של ח"כ ברגר נובעת מכך שהענין

... (הנסקות).

אני מציע להוסיף "או ענייניה החינוכיים האחרים". פה מדובר רק על יחסיו עם הילדים. אבל בחיי כלכלה יכולים להיות כל מיני זעזועים ושינויים. לפיכך את האפשרות לנסק סירובו בכל מקרה.

הצעת "כ בר-רב-האי רחבה מאוד. היא מאפשרת לפקיד ממשלתי לסרב בכל מקרה, ופירושה

... סעיף 2.

הוחלט: לדחות את הצעת ד. בר-רב-האי.

הסתייגות לד. בר-רב-האי: להוסיף המלים "או ענייניה החינוכיים האחרים".

סעיף 3 (4).

הצעתי היא להוסיף את המלה "עלול" - "לדעת עובר הציבור".

ד. בר-רב-האי:

הוחלט: לדחות את ההצעה.

הסתייגות לד. בר-רב-האי.

2. חוק הפיקוח על ירושת זכויות לבחור לכנסת.

י. בר-יהודה: לנו חשובה ביותר החלטה או קביעה עמדת הוועדה בסעיף 1 לחוק הבחירות לכנסת, אשר בו נקבע היום הקובע לגבי זכות הבחירה. לפי עמדת הוועדה בעניין זה, אפשר יהיה להחיל בהכנות לעריכת הפנקס.

היו"ר ז. ורהפטיג: אני מציע שהוועדה תחליף דעות בעניין זה, כדי לאפשר לשר לעמוד על עמדת הוועדה.

י. בדר: אני מציע להשאיר את היום הקובע כטובע, 31 בדצמבר. אנחנו שמרנו שלוש פעמים על תאריך זה, ולא היו קשיים. לשם מה לשנות? נוסף על כך ישנם רבים הנרשמים רק לפי שנת הלידה, ושינוי התאריך הזה יכניס קושי נוסף. כי לגבי אלה, אם לא נקבע את ה-31 בדצמבר כיום קובע, יהיה צורך ביצירת פיקציה של תאריך לידה. אז יינתן יתרון לאנשים שתאריך לידתם אינו ידוע, לעומת אחרים שרשומים כסדר. נוסף על כך, תיגרם עירובייה בעניין זה, בגלל עולים חדשים המגיעים ארצה בתאריך מאוחר יותר. אנחנו מעוניינים ברשימת בוחרים לבחירות. אם נחליט על ה-31 במרס כיום קובע, ודאי שהדבר יגרום לקשיים, ויינני רוחה מדוע לעשות זאת.

ש. רוזנברג: יש לנו נסיון לגבי קביעת גיל 18 לכל ויתור העברי, והוא הצליח מאוד: זהו הנסיון הזה. גם התאריכים הקובעים הם אף בניסן ואף בתשרי. אינני רואה מדוע לא נקבע גיל 18 כאן. לגבי רשימת הבוחרים התאריך המדויק חשוב רק ביחס לבני גיל 18. מציע לנהוג כמו שנוהגים בצבא: לפי התאריך העברי.

אבל אין מנינים בנפרד רשימת בוחרים לבני גיל 18.

ד. רוזנברג : אינני מסכים לכך שהתאריך העברי גם כן קשיים. אם הצבא יכול להסתדר עם התאריך העברי, גם משרד הפנים יכול לעשות זאת.

י. בר-יהודה : ההבדל הוא בכך שיוצאי צבא שהגיעו לגיל 18 ולא נקראו לשירות, לא יבואו בטענות אל הצבא, בעוד שבעלי זכות בחירה שלא יוכלו בשיטת הנוחרים, יגישו ערעור, ובצדק.

ש. הלל : נימוק נוסף בעד ה-31 בדצמבר. המדובר הוא בשנת הלידה, ובעיקר - לא לגבי עולים חדשים. ואני מציע לחברי הוועדה לא להיות להוטים להקדים מדי את גיל הבחירה. יש לזה יתרון, אבל יש לזה גם חסרון גדול: על-ידי כך נכניס את מלחמת הבחירות לגימנסיות.

היו"ר נ. ניר : אם הבחירות תתקיימנה בנובמבר והיום הקובע הוא ה-31 בדצמבר, פירוש הדבר שזכות הבחירה תינתן לא לבני 18 אלא לבני 18 ו-10 חדשים. וזה בניגוד למה שכתוב בחוק הכנסת. צריך להקטין עד כמה שאפשר את המרחק הזה, ולכן אני מציע לקבוע את ה-31 במרץ כיום הקובע. לגבי עולים חדשים אפשר לקבוע פרזומפציה משפטית, שכל אלה שנולדו בשנה מסוימת בבלי שנקבע באיזה חודש נולדו, הרי זה פאילו נולדו באמצע השנה, לצורך הענין הזה. זה אינו נוגע למקרים רבים כל כך.

ע. איכילוב : אני בעד ה-31.12. קביעת תאריך אחר תביא למספר גדול של הצהרות בשבועה שיהיו כוזבות, וזאת - מצד קטינים, מצד אנשים שלא הגיעו לגיל 18. מוטב שהמרחק בין גיל 18 ובין הגיל שבו מגיעים לזכות ההצבעה יהיה קצת יותר גדול, מאשר נגרם לאי-צדק ולבילבול. והרי בסופו של דבר איש אינו מרוויח או מפסיד מכך, מפני שהמקרים האלה מתחלקים בין כל המפלגות. זה יכול להיות ענין של פרוטיל לצד זה או אחר. והרי אנחנו מדברים על שירת הגימנסיות.

היו"ר ז. ורהפטיג : א' בניסן זה סוף פברואר. אנחנו מרוויחים מכך חודשיים. כמוכן, כל תאריך שנקבע, יהיו בו מקופחים. ועלינו להחליט אם אנחנו רוצים בתאריך עברי או לאו.

י. בר-יהודה : לבחירות רגילות ה-31.3 יותר צודק מה-31.12 לגבי חלק אחד, ופחות צודק לגבי חלק שני. הוא יותר צודק לגבי בני 18, ופחות צודק לגבי עולים שבאים לאחר ה-31.12, שאם כי הם יהיו בעלי זכות בחירה, אי-אפשר יהיה, מבחינה טכנית, לתת להם את זכותם זאת. מבחינה של נוחות אדמיניסטרטיבית אין תאריך יותר טוב מה-31.12. תאריך זה היה נהוג בבחירות הקודמות והוא גם התאריך שלפני מלכיות את החוקר בכל משרדי הממשלה במשך עשר שנים. אי-שמירתו קשורה תולדי גם בחוסר האפשרות למעט טעויות, שאח"כ ירצו לייחס אותן לכוונות רעות.

קביעת תאריך עברי מוסיפה קשיים: היא מביאה בדיקת התאריך המקביל לפי הלוח הגרגוריאני, ובין מקשה במקרה שלא נקבע תאריך מדויק.

היו"ר ז. ורהפטיג : דומני שדעת הוועדה ברורה. דיברו לי על הסיע, ורוב המדברים היו בעד ה-31.12. ה-31.3 היה רק אחד, והיתה הצעה לקבוע במקום התאריך הנ"ל תאריך עברי. אני חושב שלפי זה שר הפנים יוכל לתת הוראה מיידית. כמוכן, בפנינו האפשרות לקבוע אח"כ את התאריך. ייתכן שזרובות בהתאמה עם עבודות ההכנה שנעשו, אבל גם לקבוע תאריך עברי בשנים.